

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

DIRECTIONS OF THE REFORM OF THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM DURING THE WAR IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

У статті узагальнено засади загальної парадигми, що включає адаптацію світових концепцій у сфері публічного управління для України, вдосконалення аспектів реформування системи публічного управління. Обґрунтовується актуальність дослідження щодо переорієнтації на ефективність, результативність, рентабельність і якісні управлінські послуги та вимагає децентралізації, прозорості, вдосконалення механізмів контролю. Проведено дослідження реформування в контексті євроінтеграції, спрямоване на наближення до стандартів ЄС, передбачає зміни в управлінських структурах, правовій базі, забезпечення прозорості та ефективності процесів, розвиток місцевого самоврядування, зміцнення інституційної спроможності, адаптація до європейських політик у національну систему публічного управління, підтримка інновацій та розвиток людського капіталу, забезпечення участі громадськості у процесі управління та посилення міжнародної співпраці. Запропоновано у контексті євроінтеграції передбачити ряд законодавчих змін, зокрема щодо реформування адміністративного та антикорупційного законодавства, законодавства: про державну службу, про публічні закупівлі, про захист прав громадян та доступ до інформації, фінансового контролю та аудиту, про електронну демократію. Наголошено, що в умовах війни реформування системи публічного управління необхідно зосередитися на стратегічному управлінні, оперативному реагуванні, реформуванні сектору безпеки та оборони за стандартами ЄС, активізації зовнішньої політики. Залучення інвестицій, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток нових економічних секторів є ключовими для відновлення. Реалізація реформ сприятиме інтеграції України в ЄС, створенню прозорі, ефективної системи управління.

Ключові слова: система публічного управління, європейська інтеграція, реформування, законодавство, війна.

The article summarizes the principles aimed at the development of a general paradigm, which includes the adaptation of world concepts in the field of public administration for Ukraine, improvement of aspects of reforms with negative experience and support of innovative ideas. The relevance of the research on reorientation to efficiency, effectiveness, profitability and quality management services is substantiated and requires decentralization, transparency, improvement of control mechanisms. A study of reformation in the context of European integration, aimed at approximation to EU standards, involves changes in management structures, legal framework, ensuring transparency and efficiency. The main directions include improving legislation, increasing the efficiency of processes, developing local self-government, strengthening institutional capacity, adapting to European policies in the national public administration system, supporting innovation and developing human capital, ensuring public participation in the management process, and strengthening international cooperation. In the context of European integration, it is proposed to provide for a number of legislative changes, in particular regarding the reform of administrative and anti-corruption legislation, legislation: on civil service, on public procurement, on protection of citizens' rights and access to information, financial control and audit, on electronic democracy. It was emphasized that in the conditions of war, reforming the public administration system should focus on strategic management, operational response, reforming the security and defense sector according to EU standards, and intensifying foreign policy. Attracting investments, supporting small and medium-sized businesses, and developing new economic sectors are key to recovery. The implementation of reforms will contribute to the integration of Ukraine into the EU, the creation of a transparent, effective management system.

Key words: public administration system, European integration, reformation, legislation, war.

УДК 351:355.01:061.1ЄС
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2024.39.8>

Харчун А.М.

аспірант кафедри державної політики та врядування
Інститут адміністрування, державного управління та професійного розвитку
Національного університету
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах глобалізації та соціально-економічних трансформацій, Україна зіштовхується з необхідністю кардинальних змін у публічному управлінні, спрямованих на модернізацію національної економіки та відповідність європейським стандартам. Важливу роль відіграє також підтримка інновацій, розвиток людського капіталу, активізація міжнародної співпраці, залучення громадськості до управлінського процесу, що сприятиме формуванню демократичного суспільства та забезпеченню

економічної стабільності через розвиток нових секторів економіки. Реформування публічного управління, особливо в контексті війни та євроінтеграції, вимагає адаптивності, інноваційного мислення та готовності до швидкого реагування на зміни, що є ключовими для забезпечення безпеки, стабільності та прогресу в напрямку європейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах європейської інтеграції процеси реформування системи публічного управління набули актуальності, як і питання про правове

регулювання євроінтеграційних змін в системі публічного управління України на тлі воєнного стану. Фундаментальні дослідження представлені у працях, які внесли важливий здобуток в науку державного управління, зокрема: Авер'янов В. Б., Бакуменко В. Д., Киричук О. С., Кодіс Є. І., Когут П. В., Красівський О. Я., Лахижа М. І., Михненко А. М., Ніколюк О. В., Нижник Н. Р., Савченко І. О., Сурмін Ю. П. та інші визначні українські вчені.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми Зусилля теоретиків та практиків зосереджені на розробці універсальної парадигми публічного управління, яка передбачає адаптацію світових концепцій до українських реалій, вдосконалення невдалого досвіду реформ та застосування нових ідей для покращення адміністративної діяльності. Основою ефективного публічного управління є децентралізація, прозорість, а також розвиток механізмів контролю та звітування. Процес євроінтеграції, який є ключовим для України, вимагає комплексного підходу до реформування системи публічного управління, що охоплює гармонізацію законодавства з європейськими нормами, оптимізацію управлінських процесів, забезпечення відкритості діяльності державних органів, посилення місцевого самоврядування, зміцнення інституційного потенціалу та адаптацію до європейських політик.

Метою статті є з'ясування особливостей і перспектив процесу реформування системи публічного управління в Україні з урахуванням європейських стандартів, а також обґрунтування необхідності формування відповідних євроінтеграційних умов через війну в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні основні зусилля теоретиків та практиків спрямовані на розробку загальної парадигми публічного управління, адаптацію основоположних принципів світових концепцій у практичну діяльність політиків та чиновників України, вдосконалення тих аспектів реформ, які не мали позитивних результатів, та підтримку нової хвилі ідей стосовно шляхів проведення адміністративної реформи та покращення публічного управління. Переорієнтація публічного управління на принципи ефективності, результативності, рентабельності та надання якісних управлінських послуг можлива за умови децентралізації та деконцентрації сфери публічного управління, прозорості та відкритості діяльності установ та організацій державного сектора, удосконалення механізмів звітування, моніторингу та контролю [1].

Реформування системи публічного управління в контексті євроінтеграції є ключовим

аспектом для країн, що прагнуть наблизитися до стандартів та вимог Європейського Союзу. Цей процес включає в себе широкий спектр змін в управлінських структурах, правовій базі, методах управління, а також у підходах до забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності державного апарату. Реформи публічного управління в цьому контексті спрямовані на досягнення наступних основних цілей, які наведені в табл. 1.

В Україні відбуваються кардинальні зміни зумовлені, насамперед, процесами глобалізації, соціально-економічними й цивілізаційними трансформаціями. Саме такі глобальні виклики визначають необхідність реалізації сукупності реформ, орієнтованих на модернізацію національної економіки, сприяння забезпечення збалансованого поступу нашої країни як високорозвиненої, цивілізованої європейської держави із досить високим рівнем життя населення, соціально-економічною стабільністю, усталеною демократичною традицією та післявоєнним відновленням країни [2].

Також відбувається активна робота на власне законодавчому рівні, яка забезпечує не тільки процес адаптації законодавства України до законодавства країн ЄС, а й запровадження у практику регулювання суспільних відносин в Україні (йдеться про всі типи відносин, у тому числі політичних, економічних, соціальних, національно-культурних, інформаційних, безпекових тощо) тих правових стандартів і цінностей, які домінують у європейському праві та європейській правосвідомості [3].

Для реалізації основні напрямки реформування системи публічного управління в контексті євроінтеграції необхідно передбачити ряд законодавчих змін для гармонізації національного законодавства з нормами та стандартами ЄС. Основні напрямки змін в законодавстві включають:

1. Реформування адміністративного законодавства – вдосконалення норм, що регулюють адміністративні процедури, забезпечення прозорості та доступності публічних послуг шляхом запровадження електронного урядування та електронних сервісів для спрощення доступу громадян до адміністративних послуг.

2. Законодавство про державну службу повинно передбачити її реформування з акцентом на професіоналізм, непартійність та ефективність із встановленням чітких критеріїв для набору, оцінки та просування держслужбовців, а також забезпечення їхньої мотивації та підзвітності.

3. Законодавче забезпечення принципів «відкритого» управління з включення в законо-

Таблиця 1

Основні напрямки реформування системи публічного управління

Вдосконалення законодавства. Гармонізація національного законодавства з нормами та стандартами ЄС дозволяє забезпечити правову базу для реалізації європейських принципів
Підвищення ефективності управлінських процесів. Оптимізація процесів у державному секторі, впровадження сучасних методів управління та ІТ-рішень дозволяє зробити роботу державних інституцій більш ефективною та відповідальною перед суспільством
Забезпечення прозорості та підзвітності. Створення механізмів для забезпечення прозорості діяльності державних органів та механізмів зворотного зв'язку з громадськістю
Розвиток місцевого самоврядування. Децентралізація владних повноважень допоможуть забезпечити більш ефективне та оперативне рішення локальних питань, а також залучення громадян до процесу управління на місцевому рівні
Зміцнення інституційної спроможності. Посилення інституційного потенціалу державних органів, підвищення кваліфікації держслужбовців та реформування системи публічної служби є необхідним для підвищення якості управління та надання публічних послуг
Адаптація до європейських політик у національну систему публічного управління. Сприяє створенню єдиного простору для взаємодії з країнами-членами ЄС та передбачає адаптацію до спільних ринкових умов, політик безпеки, екологічних стандартів тощо
Підтримка інновацій та розвиток людського капіталу. Підвищення конкурентоспроможності національної економіки, розвиток навичок та компетенцій, необхідних для успішної інтеграції в ЄС, забезпечує більш ефективне управління ресурсів
Забезпечення участі громадськості у процесі управління. Підвищить прозорість та відповідальність публічного управління, а також сприятиме формуванню відкритого та демократичного суспільства
Посилення міжнародної співпраці. Активізація діалогу та співпраці з інституціями ЄС відкриває нові можливості для обміну досвідом, залучення допомоги для реформ

давство основних принципів, таких як відкритість, прозорість, підзвітність, ефективність, рівність та справедливість.

4. Законодавство про публічні закупівлі для реформування системи публічних закупівель з метою приведення її у відповідність до стандартів та практик ЄС, забезпечення конкурентності, прозорості та ефективного використання публічних коштів.

6. Законодавство про захист прав громадян та доступ до інформації через вдосконалення існуючих механізмів захисту прав громадян, зокрема забезпечення вільного доступу до публічної інформації та механізмів захисту персональних даних.

7. Антикорупційне законодавство потребує посилення ефективних механізмів виявлення, розслідування та покарання за корупційні дії, забезпечення незалежності антикорупційних органів та розробка системи запобігання конфлікту інтересів.

8. Законодавство у сфері фінансового контролю та аудиту для забезпечення ефективного використання державних ресурсів, прозорості бюджетного процесу та відповідності до міжнародних стандартів.

9. Законодавство про електронну демократію вимагає розробки та впровадження законодавчих ініціатив, які сприятимуть розвитку електронної демократії, включаючи електронні консультації з громадськістю, електронне голосування та інші інструменти для залучення громадян до процесу прийняття рішень.

10. Гармонізація з європейським законодавством у специфічних секторах, як охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, сільське господарство, екологія тощо до вимог та стандартів ЄС.

11. Запровадження законодавства, яке регулює сферу захисту даних, зокрема обробку та захист персональних даних згідно

з загальним регламентом про захист даних (GDPR) ЄС.

Здійснення цих законодавчих змін вимагатиме комплексного підходу, активної участі державних інституцій та зацікавлених сторін, включаючи громадянське суспільство, бізнес-сектор, міжнародні організації та партнерів. Реалізація реформ не тільки допоможе країні наблизитися до стандартів ЄС, але й сприятиме створенню більш прозорої, ефективною та відповідальною системи публічного управління.

Згідно зі світовими показниками ефективності врядування, Україна посідає доволі низьке місце у рейтингах конкурентоспроможності. Покращити позиції держави здатні такі фактори, як зниження адміністративного навантаження державного регулювання, підвищення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій [4; 5].

Реформування системи публічного управління в умовах війни, особливо в контексті євроінтеграції є викликом, що вимагає особливого підходу та пріоритизації завдань. Воєнний стан вносить корективи у звичайний порядок реалізації реформ, одночасно створюючи нові можливості для посилення резилієнтності та ефективності державного управління.

В першу чергу необхідно сфокусуватись на стратегічному управлінні та оперативному реагуванні, тобто зміцнення здатності державних органів до швидкого адаптування та реагування на кризові ситуації, забезпечення безперебійності критично важливих функцій управління на усіх рівнях від загальнодержавного до місцевого.

Не менш важливим є реформування сектору безпеки та оборони з урахуванням стандартів та рекомендацій ЄС, забезпечення ефективної взаємодії між військовими та цивільними структурами, включаючи використання допомоги та консультативної підтримки з боку ЄС для вирішення нагальних проблем.

Активізація зовнішньої політики та дипломатичних зусиль з метою забезпечення підтримки з боку міжнародних партнерів, залучення міжнародної допомоги та інвестицій для відновлення країни, а також зміцнення позицій країни на міжнародній арені у контексті євроінтеграційних процесів.

Прискорене впровадження електронних урядових сервісів та платформ для забезпечення доступності державних послуг громадянам для забезпечення соціального захисту, підтримки біженців та постраждалих від війни, особливо для внутрішньо переміщених осіб та

в умовах обмеженого фізичного доступу населення на прифронтових територіях.

Посилення антикорупційних заходів з метою забезпечення прозорості та ефективності використання ресурсів, стимулювання активної участі громадськості в процесі реформування та відновлення країни, розвиток волонтерських ініціатив та громадських організацій, забезпечення відкритого діалогу між владою та громадянським суспільством.

Незважаючи на важке політичне та соціально-економічне становище нашої країни актуальності набуває розробка довгострокових планів відновлення та розвитку країни з урахуванням євроінтеграційних амбіцій, включаючи інфраструктурні проекти, економічне відродження, соціальну сферу та екологічні ініціативи. Лише гармонізація законодавства з міжнародними стандартами та нормами ЄС, забезпечення правової захищеності та справедливості під час та після завершення воєнних дій уможливить реалізацію зазначених планів.

Для підтримки економічної стабільності необхідним є залучення інвестицій, підтримка малого та середнього бізнесу, а також розвиток нових секторів економіки (інформаційні технології та кібербезпека, відновлювана енергетика, біотехнології, електронна комерція та цифрові послуги, освітні технології тощо), які можуть сприяти швидкому відновленню та росту.

Висновки. Реформування системи публічного управління в контексті євроінтеграції є складним та багатограним процесом, який вимагає злагоджених зусиль уряду, громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Втілення цих реформ не тільки сприятиме підвищенню якості життя громадян та розвитку економіки, але й забезпечить створення міцної основи для повноцінної інтеграції країни в європейське співтовариство. Реформування системи публічного управління в умовах війни, враховуючи цілі євроінтеграції, вимагає гнучкості, інноваційного підходу та готовності до швидкого адаптування до змінюваних умов. Важливо зосередитися на забезпеченні безпеки, стабільності та продовженні руху країни до європейських інтеграційних стандартів, навіть у надзвичайно складних умовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодіс Є. І. Модель інтеграції систем державного управління України та європейського союзу. Державне будівництво. № 2/2020. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2020_2_12.
2. Ніколюк О.В., Мироненко Б.В., Кирилова В.П. Реформування системи публічного управління в умо-

вах децентралізації влади. Економіка харчової промисловості. Том 14, Випуск 2/2022. С. 77-83.

3. Савченко І. О. Модернізація системи державного управління України в аспекті європейської інтеграції. Наукові праці МАУП. 2012. Вип. 4. С. 62-65.

4. Реформа державного управління. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-derzhavnogo-upravlinnya>.

5. Сорос Дж. Врехіт та майбутнє ЄС. Економічна правда. 2016. URL: <http://www.epravda.com.ua/columns/2016/06/29/597285/>.